

הח"ס חולין קט: משם המקובלים שכלל החירה תורה כנגד יח"ר כעין לא תחוסם שור בדישו ויטוד הדבר מדאמרה יתח' לר"ג כל דאשר לן רחמנא כו' ומסקי' אחר בנ"ח שרי כחלן. וכן מוכר עמנו לעכו"ם שהחירה התורה דיו והיאך יש לו גאולה וכדומה אמרו חז"ל שהוא אינו ראוי וסופו שיעבוד ע"י, גם על נדר אמרו וכן תחלל לנדר לא יהי' בך חטא טוב אשר לא תדור משתדור, אבל כי ידור נדר כו', וכן מירוח למ"ד נזיר חוטא העניה יא. ואמרו שמביא קרבן על שצער עמנו מן היין, ועל גאולת הדם נאמר כי יתח' לצבו ומוסרים ח"ח לשכנעו שלא יעשה כן בהליכה וכו'. וכן ביטול מלחמה שהחירה תורה ע"י בם' החנוך שהלויים אינם נוטלים חלק בבזיה שהם משרתי ה' ואין ראוי שיטלו דבר שידאג עליו לב איש ואשה אלמלא שייך חסידות שלא לעשות כן.

ראפ"י נו"י"ס ביד צביא כמה

פעמים היו אף ורק מפני שכן ראון האנשים וא"ל למנוע מהם יהיה להם עכ"פ איזה זוי לתקן משהו, כמו ר"פ שלח אמר ה' שלח מרגלים והוא מרגל העם והדרך, ונע"י ספורנו במדבר יג' ב' שלח לך אנשים אל תניה שישלחו הם, וכן שמואל שאמרו העם לתח עליהם מלך ככל הגוים ושלחו ה', וכן אמר ה' לנלעס ללכת אע"פ שלא היה ראוי.

רע"י בסוטה ה' הקשו אף החירה תורה למגורשת משום זנות לינשא לאחר ותסתור לביתו ומשני מי קא רמי' עלי' בע"ב, ר"ל אף שהוא מעשה מכוער ואינו ראוי מ"מ החורה רק החירתו ולא ציווחו ואין בזה חסרון, וכדינאר הבכור שור חולין סו: "כלומר החורה מותרת משום אסור וכל אדם ראוי לזהר בעצמו" וכן מצינו שלח הקן שלדור"פ ענינו שאם רוצה ליקח הבנים מן האם עכ"פ לא יעשה בפניה, עמ"ס ח"ג ס' א'.

אכן בכ"מ מוכח דהשחיטה יש בה דינים מיוחדים ולא רק הכשר, דבעי' כלי לשחוט ולא עוד אלא דסקין מחובר פסול וילפי' לי' מקדשים, ומזה מבואר דלא סגי בהכנה לאכילה דמנפ"מ אם מחובר או לאו העיקר ששחט בסכין חדוד, וגם השחיטה נקראת בכ"מ "חבתה". ויל"פ דמעקה"ד אסור לאכול בשר לע"ה ולצני נח וכדו' וגם כשהותר לא הותר בתחלה אלא כשמביא ממנו לה', וכשבאו לארץ מותר ככל אשר תאזה נפשך מטעם "כי ירחק ממך המקום" שזיה טרחה לבא להקריב לה' את החלב, לכן החלב אסור מ"מ ונותן מתנה לבנהים, אבל עדיין הכל לה' שאין לאדם זכות לאכול חיות אלא אם כן הכל לה'. וכן מצינו שעובר היתר בשחיטת אמו אם הוציא אבר קודם השחיטה אפי' שהחזירו פסול משום יוצא ואינו יתיר עוד בשחיטה וילפי' לי' מיוצא דקדשים].

סי' כט': [א] ענין הטרפות: כתב הרמב"ם פ"י משחיטה ה"ג: וכן אלו שמנו ואמרו שהן טריפה אע"פ שיראה בדרכי הרפואה שבידינו שמקצתן אינן ממייתין ואפשר תחיה מהן, אין לך אלא מה שמנו חכמים שר' ע"פ החורה אשר יורוך. מבואר מלשונם שאנו רואין כמה טרפות שחיות, רק פשט"ל שאין לשנות ההלכה מחמת זה, וכן הוא בשו"ת ריב"ש ס' תמו: אין לנו לדון בדיני תורחיו ומצוותיה ע"פ חכמי הטבע והרפואה כו' ואם תדון בדיני הטרפות ע"פ חכמי הרפואה שבר הרבה תעול מן הקצבים כי באמת יתפכו ממות לחיים ומחיים למוות ויחליפו חי במת כו' עכ"ל, ומבואר מה שכבר כתבו בהרבה ספרים וכן נזכר בתצו"ש ובחזו"א שעינינו הרואות טריפות שאסורות שחיות כמה שנים. [בפרט כל הטרפות שמשום נקובה מרפאים אותם היטב בימינו].

ולנגד זה עומדים דברי הרשב"א בתשובה נח' שדחה המעיד שיתר אבר חי ששקר ענו בו וא"ל לידע בוודאות, ועוד שיתר אינו טריפה הממיתה, והש"ך ס' נו' סקמ"ח נדחק בדברי רשב"א. ומר'

- כט -

מיני הטרפות

ח' מיני טרפות הן וסימנן דין חנ"ק נפ"ש: דרוסה, נקובה, הסרה, נפולה, קרועה, נפולה, פסוקה, שבורה (ס"א). והנפ"ם בין טריפה לנבלה: א' לענין אורו וא"ב, ב' לענין טורד הנאה, ג' חשוד לזה ולא לזה, ד' מפרכסת לב"ג דיועיל שחיטה, ה' ביצה שננטרה בכשרות ונטרפה טריפה, ו' אסורין מבטלין זא"ז. (פמ"ג. ע"ש דניטל המוח או הלב או הקנה או הוושט חשיבא נבלה ולוקין עליה מדין נבלה). "כל הדחוקים נסבול ממה שנחדש דין בטרפות להחית אסור ח"ו" (כור"ם נח' ג'). ע"י פרי תאר ר"ס לט' דהמחמיר בטרפות בס"ס קדוש יאמר לו.

דדברי הרשב"א כפשטן דודאי אין להאמין לכל חייר שיספר מעשים טובא נגד בדיקת חכמינו ז"ל ויגיעתם ויש לגזור אומר ששקר ענה דבאמת ק' מאד לעמוד על זה, ובאמת לפי הידוע לנו יתר רגל אינו חי ודרכו למות חוץ זמן קצר מלידתו, כפי שהחליט הרשב"א מסבירא שאין לבטל דברי חכמים. וכל ההחלטה הזו היינו כשים לנו דברים ידועים ובא אזה חיייר ויספר מעשיות, אבל אם יש דברים בדוקים שהצטרכו במשך דורות רבים על ידי חכמים גדולים, כגון אותם המקרים שמדבר עליהם הרמב"ם ואחרונים כמו התצו"ש וחזו"א ועוד, אין צורך להכחישם, אלא אמרי' דאין לך מה שמנו חכמים. וכמוכן שהוא על דרך הזרות ויוצא דופן, ולא שמחמת זה נוכל לומר דכל הטרפות אינם ממיתים כלל.

ומ"ש הרשב"א על יתר כנטול כו'

קושטא דמלתא הוא דאין

להביא ראיה מיתר לענין נטול, וגם אם יתר חי אין לגזור מזה שנטול חי, וכלל אין ללמוד הלכות חמורות מחשבות המינים, והרשב"א גופי' בחידושו נד: הביא י"א דאפי' רפאו הטרפה ועלתה מ"מ טריפה מלד עיקרה, וכ' שזה מתקבל על הלב, וא"כ דודאי אין לומר לכל מעיד שהוא משקר בדאי, וכן מפורש ברשב"א בחידושים שם דיש לפינוי חיות אף שהם טרפות, שר' אע"ג דחיו' עכשיו דחיים צדדור סימנים וע"י הרופאים מ"מ אין אומרים בטרפות אלא מה שמנו חכמים. ונע"י טב"ח כ"א שר' בענין אחר: ואף שהרשב"א הטרף ולא האמין לטבחים שבימי עדיין לא נודע טיבו של ורד זה, ובאמת בענין זה ע"י יד יהודה בס' נה' סק"ד שדקדק ומלא שאמת היה צימן הקצבים האלו, ובענין סברת הרשב"א אולי נתחלק ל"ע דמשמע שהי' טריפה נראית כמו יתר רגל ואין נתחלק כי האין.

וכן פסק עפ"י בדרכ"מ ס' פא' דטריפה שהיא מבטן אמו ומי שנתיים אסור וכדברי הרשב"א בחידושים הנ"ל, ובש"ך ה' משמע דאפי' הי' מקום לומר שאינה מבטן מחוק' הכי ודחיתה שנתיים.

רע"י שם בפמ"ג ש"ד ב' דטריפה אינה חיה היינו על הרוב. וכ"כ באו"ה מט' ג' דטריפה אינה חיה רק במחדש לה, כמו דרוסה, אבל טרפות הגולד מעצמו בגופה אפשר שחיה. ועכ"פ פשוט מהסכמת כל הפו' שהעתיקו דברי רמב"ם וגם שישבו מה שאנו רואים, שהסכימו שיש טרפות החיות לעינינו.

ולכאורה לפי עדות הג"ל נזכרת לומר שמה שראינו חיים אינו סחירה לטריפה אינה חיה, או שבזמן חז"ל לא היו חיים אלו ומשנתה הטבע, ועלינו לראות כאלה מצ' דרכים נקטו הפוסקים. והנה מהרש"ל פא"ט ס' פ' חפס לעיקר כלשון שהביא מרשב"א הג"ל דיוכל להיות חיה מן הטרפות ונאמרו רק ע"ד כלל, וע"י ש"ך ס' נו' ס"ק מח' שהסכים עם ד' מוהרש"ל, והבי פ"י בכונת רשב"א ב"ח ז"ל ס' מח' ס"ב דכל טריפות אפי' מתקיימות הן טריפות ואין ראיה ממה שחיות וסמך ע"ד רשב"א אלו, וכן"ש שהבין הכס"מ פ"י משחיטה ה"ג ולי' רע"א דמ"ב "או דמעוט טריפות חיים ומ"מ המעוט שחיים ג"כ טריפה כיון דכמוה אינה חיה", וכן רמ"א בד"מ ס' נו' סק"ב שר' "לא נחט שעור של יב' חדש אלא על ספק טריפה דרוב טרפות אינם חיות יב"ח אבל אם רואין ודאי טריפה ל"מ יב"ח", וכן דעת כו"פ ופמ"ג ש"ד סק"ה שם, ובראש יוסף נח: דמעוט טריפות חיות ויולדות, וכ"כ עוד פלתי ס' מ' סק"ג, ובס' לג' במ"ז סק"ד כ' ח"ל "חיה יחיה ואפי"ה טריפה דטריפה לאו בחיותא תליא מילתא דהא ודאי טריפה אף שחי' יב' חדש לא מהני", ובתו' רא"ש נדה ב: "ואע"ג דטריפה אינה חיה רוב טרפות קאמר", וכ"כ רי"ו נח"ב טו' אות כ"א (קלב). הביאו הרמ"א שם, וכן הוא באשכול החדש ה' שחיטה, ובמאירי מב. טריפה

ודאית אפי' חיה יב"ח טרפה שאין הענין אלא אקראי בעלמא וסבה נסתרת ואנו על הרוב אנו באין, וכן הבין הלבוש בדברי רשב"א הג"ל וכו' ס"ס נו' דס"ל טרפות תוכל לחיות אלא שנאמר מהל"מ, [והמע"ט הבין הכוונה דפסק כמ"ד טריפה חיה ותמה עליו והאריך לדחותו וכו' של"ע ברשב"א, אבל אינו נר' כלל שיאמרו זהאי לישנא

ולא יאמר דפוסק כמ"ד הזה, ומסתברא טובא שכוונתו שיוכל להיות שחיה, וכן ממע"ט לי' הד"מ, והלבוש ז"ל הוא עיין בד"מ, וכן מפורש ד"ז ברש"י מב. גבי נפולה שכו' אפי' לא ראית שצורה כו' טריפה שאין טעם בטרפות שהלכה למשה מסיני הם, ואם ודאי חיות מה שייך אין טעם הא מתה ככולהו,

אלא מוכרח דר"ל אע"פ שאינה ודאי מתה אין טעם לטרפות שהל"מ הם, ופשוט מסבירא דלאו כל מי שנפלה מי"ט ולא הלכה ודאי מתה וכמה נפלין מהם, [ועי' סו"פ נו' ט' מ"ש אינה מתעברת משאינו מינה הכל על הרוב דח"ל דברו על הרוב וזה מיושב כמה קו' עכ"ל].

ובל זה פשוט דלא כיד יהודה ס' לי' שחולק ע"ד הני רבנותא שלא יוכל להיות אפי' א', ועי' לפנינו ס' לי' בדבריו בזה, ועס' מח' מ"ש צענין ספק טריפה איך מהני יב"ח, ועכ"פ מבואר שאם ראיתו חיה אינו סחירה לדין, [ואף שבלשון הרשב"א בחשו' דחוק מה שכתבו עליו כל רבנותא האחרונים, נר' שידעו זה ומ"מ לא חשו דלא ללמוד מתשובת המינים כמס"ל, וכדהבאנו רשב"א בחי' שגר' דמשכח"ל חיות המנויות בטרפות, אלא מעיקר הדברים].

ומדברי הרשב"א מוכח דלא ס"ל נשתנו הטבעים, שאל"כ לא הו"ל להאריך ולהתקן כל הני תרומי, והכי מוכח מדברי רמב"ם שלא כו' שנשתנה הטבע אלא שנאמר ע"פ התורה אשר יורוך, והכי מוכח מדברי החוס' מב. שהקשו מן המציאות על טרפות דח"ל והוכיחו מזה כמה דברים, והשתא דכולהו קמאי לא סברי הכי מאן אל"ס למימר הכי, [ובמה שה' נר' לתו' אמרו כן כמו יתר ורדא מח.].

ובאמת אינו סביר שמזמן מתן תורה עד סוף ימי האמוראים שהוא קרוב לב' אלפים שנים לא נשתנה כלום ולא העירו חו"ל על שום שנוי מההלכה, וכמה קושיות מהמציאות הוצרכו לתקן עי' נד. ונו. ואילו מימי הרמב"ם עד זמן הת"ש והאחרונים שנחשורו ע"ז שהוא ו' מאות שנה כבר נשתנו הטבעים כ"כ, [ובזמניהם לא היה שנוי הטבע והעולם גדול כזמנינו].

אכן סנה השנוי הוא שגם בימי חו"ל היה יכול להשתנות פרטים לפי הזמנים שאין שום כלל מוחלט בטבע, כי לכל כלל יש סבה טבעית וכל סבה טבעית היא משתנית, והטרפות שהם שיעור מלמטה ומלמעלה גם יחד היינו דהם מתות ואסורות בודאי, וכל שלא נכלל בהם חיה ומותרת בודאי, אי אפשר שיהיו מוחלטים לעולם, וכמ"ס מוהרש"ל, ועי' רשב"א נו. "שאיין לך מן הנזירים שאין שנוי בחולדת הפרטים", ופשוט דאין בזה כללים מוחלטים, [עי' רשב"ץ ביבי"ש פ"ה מטרפות] שנוי הבריאה כמו האומן שהוא מקלקל הכלי מפני שנחבלצלה דעתו כן הטבע נחבלצל צבהמה זו"ו ולכן בשנוי העת כמו שיהי' קור גדול או חוס גדול או שירצו מין בהמות שרצ כחם בדבר מקוים או פגע גדול או חולשה וכדו' או באבר מקוים כמו שמשנים מיני איברים בכל הארצות, אם היו הכללים מוחלטים ג"ו אינו משנה, אך כיון שהם כללים לא מוחלטים אלא סבה טבעית יש להם, הסבה הטבעית חגדל ותקטן עם הזמנים. חיה דבר פשוט וברור בחכמת הרפואה, ואם יעמוד רופא ויכריז שיעור מקוים של נקב או חסר שיהיה כלל גדול בכל בני האדם למיניהם ובמקומותיהם ובזמניהם ובתנאיהם הבריאותיים, ויקבע שנקב זה אם בא לשיעור בדיוק כחוט השערה האדם בודאי ימות, ואם הוא פחות מזה כחוט השערה אין בו כדי להמית. פשוט שמן המשוגעים ייתשב. ועל כן בודאי א"א לומר כך על חכמינו שיקבעו כיוצא בזה לגבי בהמות. (ואמנם שמי

שאינו טריפה לא בודאי חיה כמובן, שאפשר שייגרס לה חולי ותמות. אבל ודאי הוא שנקב זה אינו עשוי להמיתה, שאם היה קרוב להמיתה לא שיוכל להמיתה בודאי חשיב ספק טריפה ולא היו מתירין אותו). **והנה** החו"א ס' ה' כ' דנקבע הדין באלפיים תורה, אבל האמוראים היו אחר אלפיים תורה והיו באלף התמישי, [ואם

בללי טריפות מחבמ"א: כל שנקיבתו פוסל במשהו, דינו שפוסל אם הניע הנקב לחלל (זה שלא כנגד זה כשר חוץ מן הושט), ואם נישל האבר אפי' עי' חולי אפי' מבריותו מרף. (חוץ מן הטחול). ואם יש שינוי עד חללו כגון נקב ג"כ מרף. ואם ניקב ויש סירבא נחלקו הפוסקים ולכתחלה יבדוק. ואם יש בוועות צריך לפתוח ולבדוק. ואם בשר סותמו בגידולו הטבעי בשר. היבא דאיבא למיתלי בטבה תלינן. ובל בדיקה איננו בקיאינן (מחבמ"א יד' בקיצור רב).

עיקרית מחייבת לעולם, ומה שדקדקו ועמלו ובחנו בדרך שלא ישוה לה כלום מחייב לעולם חוזה תורה. והכי מוכח מכל הני שהם הל"מ וחיות של"ש בזה אלפים תורה שהוא ע"ד חכמים, אלא אפי' יסוד הדין כן, ולפמ"ש להלן דאף הם החליטו בסברות ודינים מבואר טפי דלא התחייבו רק להמציאות אלא למצב, [וכן כ' תב"ש ס' לי' ס"ח דח"ל גזרו לפי זמנם אע"פ דכחיס חייס]. והענין לא שהיה שנוי טבע ושדוד מערכות ומ"מ אלפים תורה, אלא השנוי על הדרך שנחבאר, וידעו חכמים מראש מקדם שיתכנו שניים כל דור שכן הוא הטבע ואין ראוי להתייחס ההלכה לכל שנוי אשר הוא לזמן, ועוד ישבו להיות כמזכר בגמ', ואחרים ישחטו למות, ואחרים לחיים, שכל הדברים שהם בגבול והגבול משתנה אינם לנצח.

רמ"ש טריפה אינה חיה היינו שעיקר ההלכה נקבעת כפי המיתה וכפי' ש"ך שם דעל הרוב מתה ור"ל רוב המקרים וכן רוב הדורות. ואילו למ"ד טריפה חיה אין קשר בין קביעת הטרפות לבין קירבת מיתתה, כדלהלן. ומבואר שמצד כללי טרפות דעת ריה"פ שאין הם סחירה לשחייה אחיה מעוט בהמה או מעוט דור. ובאמת הדבר מוכרח מפרטי ההלכה שגם טריפה הממיתה ימצאו ממנה אסורים מדין טרפות וחיים שנים הרבה, ויש להוכיח ד"ז א' משעורים, ב' מדרכי ההכרעה, ג' מרפואות שאינם מכשירות.

משעורים, עי' כח. דרוב סימן היו טריפה ותלי' לה בדינא דרוב בכולה תורה אי היה מחצה או נראה לעינים ומוכח החס וכתו' דתליא בהחיות, וכן מצינו בש"ך ס' לג' משם ב"ח דלקותא בכל הקרום דושט פסולה ומקצת יל"ע, אבל רובו מסתמא הו' ככולו ככל התורה, ומבואר דלא תליא בסכנה אלא בדינא, וכן בס' נט' מבואר בד' ש"ך וע"ש ב"מ דאולי' בכה"ג בחר רובו ככולו מסבירא.

ובאמת הדברים פשוטים מהרבה סוגיות, ועי' מה. בשעור ניקב הקנה דבהמה משערי' כאישר ובעוף ברוב פי קנה שלה, והנה אישר הוא דבר קבוע ורוב פי קנה הוא משתנה בכל בהמה לפי גדלה, ועל כרחק דזה השעור שאפשר לקבוע כמו בכל דבר דאיכא שעורא, ואם כן בהמה שהטריפה לפי השעור הוא ודאי יוכל להיות שחיה פעמים דהמציאות אינה נקבעת ע"פ השעור, ועצם השעור של אישר מוכיח זה דהרי אין נפש בהמה יודעת גדול המטבע דמלך איטליה אלא שהוא הדבר הקרוב ביותר, וכן הוא בניקב הכרס ס' מח' עי' תב"ש ותפאל"מ הובא פ"ח דבהמה גדולה שעורה בטפה וקטנה ברובה אע"פ דבגדולה הוא קבוע ובקטנה משתנה וא"א שיחלים לפי המציאות, ועי' ב"י ס' לו' דשיערו מחזיק רביעית דוקא, וכן שם כטרפא דאסא דוקא, ובס' מו' ד' אכזעות, [ובס' מו' ביארנו דרש"י לא מחלק בזה בין שור לעוף], וכן נ: בדרם כסלע, וכן שעור י' דנפולה ל"ש לקבוע דרק הכי ממת דחלוי בהרבה פרטים וחזק הקרקע ומשקל הבהמה ואופן הנפילה וכדו' אלא הוא שעור כללי, וכל הני שיעורים מינה, ובענין נפולה מפורש ברש"י בתנאי' מב. נפלה מן הגג אע"פ שלא נר' בה שבר ואין טעם בטרפות שהל"מ, ומבואר דאין ודאי החזקה שמחה אלא שכן הוא ההלכה.

וכבר עמד החזו"א או"ח לט' על מה שקי"ל שהשעורים משער כל אדם כפי עיניו ומקומו וא"כ יוכל להיות דשעור טפח דטרפות שישער כ"א כראות עיניו וכ"ד א' יכשיר מה שזה הטריף, ויש להעיר דכל שעורין אלו לחומרא בלא"ה כמפורש בגמ' ועיקר דבריו שם דה"ל וההלכה ה' כפוף לחנאי השעורים תמות הבהמה או לא.

מדרכי ההכרעה, עי מג' א' בזה דניקב הושט אצבי להו נקבו שניהם זה שלא כנגד זה מהו אר"פ בושט כשר בקורקנן פסול ופרש"י דהאכל נשאר לזמן הרבה בקורקנן, מתקיף לה א"י אדרבה ושוט דאכלה ופעיל ב' רווח גמלא ל' זמנין דמהנדנן כו', ומבואר כי החלטה זו ה' מסבירה ויש ב' סברות ופסקו כד' א' מסבירה, ובאמת הרבה פלוגות יש בין האמוראים והראשונים והאחרונים והרבה מהם מסבירות, והכרעו ע"פ דרכי הפסק כמו הלכה כרבים או כביתא או כפלוגי מחברו וכו' ואיך יספיעו כללי הפסק על המציאות, ופשוט שגדרי התורה יש להם מקום בפני עצמם לאסור ולהתיר לפי דרך התורה וטורתה איך להתרחק מדבר, ולא לפי כללי המציאות המוחלטות, כמו לא פלוג ועוד הרבה כללים ודרכים שלא יהיו שייכים אם היינו קובעים רק המציאות לבד, לכן א"ל לעולם שיהי' אסורי טרפות מתאימים בכל פרטיהם למציאות החיים של יב"ח, לא רק מצד הטבע המשפחה אלא אף מצד ההלכה שהיא תופסת מקום לעצמה.

ופשוט שדאי יש הרבה שאלות דסבירא איך לשער ואיך לקבוע גדר, כמו בהמה שאין לה לב וזריכין אנו להיות שאבר אחר עושה פעולה הלב, מ"מ יש לפסלה לדעת הפלתי [לפנינו ס' מ' ועמש"ש] כיון שדינא הוא דבעי' לב ודבר זה יוצא חוץ לטבע שיהי' אבר אחר, ועל דרך זה תראה כמה וכמה מחלוקות בש"ס ופוסקים שאינם ענין למציאות אלא לגדרי התורה.

וכן עו. י"א העצם לחוץ ברצו עביו טרף והטעם שאינו עתיד לירפא והנה אין שם חולי אלא אם חיקשר השבירה, וגם בזה ל"ש כלל מוחלט.

מפרואות, וכן עוד נראה שאין הטרפות מכרחת שחמות, דהרי רפואה חילונית אינה מכשרת טריפה, וסכנה חילונית אינה מטריפה כשרה, כגון בהמה שאינה יכולה לאכול מאיזה סבה חילונית בגופה ותמות מרעב כשירה כמבואר ר"ס לג', או סחימת חור ע"י שומן שאינו טבעי דטריפה אע"פ שאין בה סכנה כמבואר בדברי החב"ש ס' מט', וע"ש בדבריניו.

וכן אלו שהם חששא כמו סירכא ס' לט' לחו' שהוא חשש שמה ינקב, או לבה"ג ס' מ' דמחט בלב טריפה שמה ינקב לעתיד, ושמה ינקב קרום של מה דס' מ' שדאי יוכל להיות שלא ינקב לעולם, או עכ"פ אפי' ינקב מ"מ אין לה סכנה אלא חוץ יב"ח משעת נקיבה ככל הטרפות, ועי' ח"ס קמ"ד כלל גדול בטרפות כל שסופו ליטרף אנו מטריפין אותו מיד, ובס' לה' "בסירכא דעיקר החשש משום סופו להתפרק אפי' אם ירבה כחול ימים מ"מ טריפה", ועי' ש"ד ס' נ"א סק"ד ודאי רוב טרפות ע"ש סופו. הרי כל אלו טריפה בודאי אבל אין מיתחתם ודאית שהיא חלוייה במאורעות העתיד. ולו יזויר שיחבשו הבהמה שלא תזוז כלל לא תהי' פעיל וגמלא ולא תמות, ואע"כ כיון שצאה למצב זה חשיבא כטריפה, וכן בולאו.

[ועי' מד. דבי ר"י רישא מחו בכוליא וקטלי אחו לקמי' דר"א אמר להו וכי להוסיף על הטרפות יש אין לך אלא מה שמו חכמים, והא קחוי' דמתה גמירי דאי דדרו ל' סמא חיה, והיינו דסבירא לן דחכמים הראשונים עמלו ברוב חכמתם ושקלו ומדדו וראו שאין עוד טריפות מוחלטות שראוי להחליטם כאסור, וכל שאר בהמות אפי' מתות אינו מוחלט שיש בהם אפשרות רפואה על איזה דבר כמו סמא שלא נודע לנו, וה"ה שאר דרכים כמו איור אחר או שני המין, רק הכלל שאלו אינם דבר מוחלט כמו מה שהחליטו חכמים. מיהו חימה לומר שכל דבר ששייך בו רפוי אינה טריפה, שיכולים לרפאות בזמנינו שיחיו יב"ח אפי' מי שאין להם לב וריאה וכבד וכליות כלל והא ודאי טריפה, וטריפה אינה חחרת להכשירה

כמפורש בגמ' וכד' החזו"א ס' יד' והפר"ח ס' מד' סק"ד והרשב"א ורא"ש וריטב"א ורא"ה ור"ן ומאירי עו. ובמפורש חולין סח: טריפה כיון שטרפה אינה חחרת להכשירה וכדנקט הר"ן מח: והש"ך ס' לו' סק"ו וכן הוכיח ציד יהודה ס' מא' ארוך סק"ב, וגאריך בזה בס' מג', והכי מפורש במשמרת הבית לה' "אפי' ניקב ונסתם סחימה הגונה שוב אין לו היתר", וועי' ש"ך ס' מא' סק"ד דמוכת דטרפות טרפש הכבד אינו עצמי ויועיל לו קרום מחמ"מ, ומבואר שאגווי מגין מ"מ], ומבואר מזה דעלם מעשה הטרפות הוא מטריף ואפי' סחימה ורפואה. והנה מ"ש החס מחו בגידא נשיא וקטלי ל"ע איך יהי' טריפות בגיד זה שאינו כלום והיכי מתה מיד, וי"מ דהמכוון על עורק הדם הגדול שעובר שם, וא"כ מה ששייך בזה סמא היינו דבר העוצר הדם שלא תמות מחסרון הדם, וממילא יש לחלק דדוקא רפואה כה"ג שלא ימות מחסרון דם ולא כל רפואה להעמיד במקום האבר או לחבש פצעיו וחוריו הנמצאים בדרך מתחדשת ולא שירפא האבר אף עצמו, וברור שאם נותנים בזה לב מלאכותי היא עדיין טריפה ואולי אפי' נבלה מחיים שאין ע"ז שם ריפוי (עי' מ"ש להלן מ' סק"א), וכן בכוליא יש שם עורק גדול של לב, ועמ"ש ס' מג' שם, וכן בס' לג' להוכיח שזה כוונת מה שאמרו אין להוסיף על הטרפות כמ"ש כאן.

ובאמת בפרקין נו: מבואר בכמה רפואות שאם היו מועילות היו כשרות כמו שמוטט ירך וחיטה ע"י שהחזיקו בקנה או נקב הקנה שהעלה קרום ע"י קנה וכן ניטל הנוצה שגדלה ע"י חוס, י"ל דכל הני רפואות פשוטות הם שנקחמה המכה מעצמה ע"י דבר טבעי חיה מוכיח דאינה טריפה כלל אם היא מתרפאת בקל דגם מעצמה היה יכול להזדמן לה רפואה כעין שכ' הר"ן בסירכא דריאה דמה שעלה קרום ממש ונסתם ודאי אינו טריפה, אבל חור גדול שנסתם ע"י תפירה וכלי מלאכה וכדו' אין זה מכשיר הטרפה שמצד עצמה כמתה היא, וכן ברשב"א נד: הביא דברי רבינו הרב דנתרפאת אפי' טריפה וכ' דהם מתקבלים על הלב אבל מוכח מד' הגאונים דאינו וכל שיש לה רפואה טריפה לא הוות, וגר' דג"ז הוא ברפואות פשוטות כמו סחימה שאין הדלעת צראשו היא המרפאת אלא הנקב נסתם מעצמו ונסתמע בזה].

ועב"פ מבואר דטריפה אינה חחרת להכשירה כיון שטרפה או שיש בה חשש נקוב ואפי' תאריך ימים כחול. ולא זו בלבד משנ"ח דהלכות לטרפות אינם יכולים להיות בדיוק כפי המציאות מי יחיה ומי ימות, כמו שאנו רואים שאינו מתאים, והטעם מצד הטבע, ומצד דרכי ההכרעה והשעורים, ומצד הרפואות המתחדשות, אלא גם טעם וענין הדינים האלו אינו מקביל ממש לודאי מתה, שהרי בהמה שדאי מתה כשרה גמורה היא כמ"ש ס' ס', ודוקא בחסרון גוף מצד עצמו טרף, דהנה נחזי אכן מה צריך לזה הלכה למשה מסיני ולמה לא נתנו הלכה בדין יום או יומיים דהוא ענין ברפואה, וגם עלם זה שהוא משתנה כמו שאנו רואים ה' סבה שלא יקבעו מראש, שכל דין החלוי במציאות ראוי לו להשתנות, כמו הרבה דינים שנשתנו כגון בן ח' דהאידידא חי שלא היו מכלל הלכה אלא מכלל מציאות, וההלכה דרכה לקבוע כללים ביחס למציאות שתיי' ולא מהי המציאות, אלא ודאי עיקר טעמם וענינם הוא הלכה בשחיטה דכל שענינה נפסק ונקרחת דחיה גס היא דינה כגבלה ואין שותפין אותה דמה לי תמות ודאי חוץ יב' חדש מה לי לאו אם אין לה רגל, דזה דוחה אותה מן כלל בהמות רגילות, וכמובן עיקר הטריות חלוי במיתתה שס"ס אין זה מוצח דבעי' תמימה בלא מום, אבל כבר חילק החב"ש בנכור שור נח. דאף דטריפה אינה חיה מ"מ אפשר דיב"ח חיה ומ"מ סופה למות, ולכ"נ דעיקר הכלל המוחלט הוא שכל אינה חיה טריפה, ומה שאנו רואים חיות וכנ"ל הוא יוצא מן הכלל דיב"ח שהוא פחות מוכרע, וגם עליו העמידו ההכרעה, אבל אינו יכול להיות מוחלט מהסבות שהזכרנו לעיל, ומהסבה דאין דבר מוחלט בטבע.

[ובק' הג"ל במטה יהונתן ס' לג' ס"ב כ' למאי הלכתא אמר יח' טרפות כיון דאין ידעי' דכל שאין כמות חיה, וחרונו אינו מבזר ע"ש, אבל להחב"ש ראייתו שכח שם בסק"א דלא חשבו

לבהמה, אבל י' דניטל מן הארבעה ולמעלה בזה אין צד לחלק דודאי מת, רק בדברים שבגבול יש מקום לחלק, וי"ע.

ובענין דברי הרשב"א הג"ל בחשונה ע"י פמ"ג בשפתי דעת סי' מ' מח' כי לאו דוקא יתר אין צו ענין מיתה גם לא ע"ד כלל, אלא ה"ה כל מוס מלידה ל"ש צו זה [הוא דברי האו"ה לעיל], והק' מחולין מו: דמוכחי' מדנוול חינוק אדום והחירו למולו אלמא מראה אדום אינו סכנה, ואף דנוול הכי, ונר' דאינו דומה כלל הא דאדמיות דחינוק שאינו ענין שיהי' כן חמיד אלא מצב הנמשך ממעשה הלידה ועתיד ליפסק, משא"כ הנוולת צמומה כן היא נשאת וכן תחיה.

ועי' חולין קלו: דממעט' טריפה מראשית הגז דכתיב כל אשר יעבור פרט לטריפה שאינה עוברת, ופרש"י י' טריפה שאינה עוברת כגון נשברו רגליה מן הארבעה ולמעלה, וכתיב החוס' ושמא אם נשברו רגליה מן הארבעה ולמעלה דנמי אינה עוברת פטורה, וי"ע אי מפרש' אינה עוברת כפשוטו ואפי' אינה טריפה א"כ מנא לן למעט' טריפה, ועל דרך רש"י היה מקום לפרש דכל טריפה נקראת אינה עוברת דמחוק' לה כחולה ומתנונה והולכת ודוגמא הוא משבורת הרגל שבאמת אינה עוברת וה"ה נפולה דהלכה אינה טריפה וכל כה"ג ואין זה ענין למי שרגלה שבורה אלא "אינה עוברת" הוא שם לטריפה, ושמא סוגת החוס' ג"כ דכל טריפה נקראת אינה עוברת וממילא אין המעוט אלא כל שאינה יכולה לעבור והכל נכלל בזה ונעוט אחד הוא, וי"ע, וגם מוס עובר שחלתה ברגלה וכי יפטרו החוס'.

רב"כ ה"פ שחיטה ה' א' טריפה אינה חיה על מין זה ידובר אף אם התברר לן דחיה, ועי' עה. לר"ע דג מק"ט משעה שא"י לחיות ולא בעי' שימות בעי' ר"ח נולדו בהם סימני טריפה מהו, דלמא מק"ט אף למ"ד טריפה חיה היינו בהמה דנפיש חיזתא או"ד אינו מק"ט ואפי' טריפה אינה חיה דלמא בהמה שיש במינה שחיטה (גי' רש"י שיש במינה טרפות וכן גי' ש"מ וכו') ופרש"י דגים שאין במינן טרפות ל"ה טרפות לגביהו כמיתה, ומבואר דטריפה אינה חיה הוא עיקר הטעם שכן בדגים אין בהם דין טרפות ולא חשבי' להו כמציאות של א"י לחיות, וגם חזי' דלמ"ד טריפה חיה הוא שאין לחוש לה שמתות ולא שהוא א' מאלף, לכן לתרויהו בדגים דליכא הלכה יש לבחון כל דבר לגופו ולא להחליט דכל טרפות פוסלות אלא מקום שודאי ממימות, וכן מפורש שם בר"ג שכתב: ואפי' למ"ד טריפה אינה חיה כלומר ה"מ בהמה שנוול בה סימני טריפה לא חשיבא חיה דאינה ראיה לשחיטה חשובה מתה אבל לענין דגים כו' ומפורש בדבריו.

ועי' עוד חז' חולין עו: דגדין שקופן להקשות אינם מגינים משום דאין עליהם שם בשר משום קופס.

וכל מ"ש כאן הוא לבאר דאין עיקר הדין תלוי במיתה לכן א"ס לשנות אם נתברר שאינה מתה, אבל לא להוסיף דברים מפשט'ס לומר דלא אמרו מעולם דהטרפות מתות וכ"ז מבואר בר"מ רפ"ה משחיטה, וא"ס כאן יותר אריכות, ועי' בסמוך סי' ל' שהארבנו עוד קצת בדברי יד' יהודה צענינים אלו, להוכיח דמיתה הטריפה אינו דבר מוחלט בטבע.

[והנה] אף שכבר נה' שהרבה פלוגתות דחכמינו בטריות תלויים בהגדרת ההלכה ולא פליגי במציאות בדרך המפרשים בכ"מ לפרש דלא פליגי במציאות, אבל כמה פלוגתות אין בהם ספק שודאי יש מח' במציאות, ואין לחמוה ע"ז, דכמה פעמים מלאנו שחז"ל לא השתמשו לעניני טבע ברוה"ק, כמ"ש צענין זה בסנהדרין ה: דרב גדל יח' חדש בין רועי בקר לידע אחיז מוס עובר, ומלאנו פעמים הרבה שחז"ל מביאים עניני טבעיים מחכמים אחרים מאומות העולם או סתם אחרים, ואביי מביא דברי טבעיים רבים בשם אמו, עי' שבה קלד. מביא מאמו דיוקא דסומק ולא נכלע דמו סכנה למולו ונפסק כן ביו"ד רסג, וכן אמר אביי עניני רפואות משמה בהרבה מקומות, ובערוצין י: לללל היה במקדש ופגם שלחו חכמים והביאו אומנין מאלכסנדריה של מנרים ותקנוהו, והיינו שחכמת תקונו לא ידעו החכמים רק שלחו להם, וצוימא לת. בית אצטניס היו בקיפין בקטורה

טרפות דהמראה והלעטה מפני דנכלל באין כמוה חיה ולא חשבה מחני' אלא מאי דאין לא הוה ידעי' בודאי ולזה אמר הקב"ה למשה יח' טרפות, ודבריו לע"ג שיהי' ענין שאינה יכולה לאכול אלא ע"י המראה פשיטא לן שהוא טריפה [שאינו פשוט כלל כמו שנבאר ר"ס לג'] ואילו ניקב הלכ' לחלל או חסרה הריאה או פסוקת הגרגרת שרוב קנה פרוץ נסתפק, הלא באלו ברור שהמה אינם חיים, אלא מחוורנא כדשני'.

ורבירים אלו מוכרחים למ"ד טריפה חיה שאין הטריות מטעם שמתות אלא היא שפלה ותייה אינם חיים לדין, ומדאיכא כזה מ"ד אלמא מוכרח שלא הי' שום הל"מ שעיקר הטרפות היא שמחה שאל"כ איך חלק מסבא ע"ז, [ועי' רש"י מב. שצין מקורו בדף נז: ושם מבואר דמקורו הוא מסבא וראי'], ועוד מוכרח הדבר מהאי מ"ד, דהרי לא מלאנו שחלו שום הלכה מהלכות טריפות בפלוגתא זו דטריפה חיה או לאו, ואיך ייתכן שלא יהיה שום הבדל בהלכה, דהרי לדעתו הרעיון בטרפה הוא ענין אחר ולא תלוי דוקא במיתתה, ואעפ"כ כל פרטי ההלכות מקבילים בדיוק למי שחולה הטריות במיתתה. ובע"כ שההבדל ביניהם אינו אלא בכלל, דמ"ד טריפה אינה חיה סובר דהעיקר הוא מיתתה, ומי שאינה מתה הוא יוצא מן הכלל מחמת שני הטבעים ולא חישי' ליה, ומ"ד טריפה חיה סובר דאפשר שהוא יותר מאי. אבל בעיקר הטריות וענינם לא פליגי. ולפי זה מ"ד טריפה חיה חומרא קאמר, דאין לנו להקל בבדיקה יב"ת, דאף דחזי' דחיה מ"מ היא בכלל טריפות. אבל מ"ד טריפה אינה חיה ס"ל דעיקר הטריות היא דוקא במיתתה בפועל, והראוי היה לאסור רק מי שאינה חיה כלל, ואם יש שחיה היא מצד גדרי הדין, ולכן בספק אין גדרי הדין מחייבים לאסור מי שרואים צענינים שחיטה יב"ת (עי' מ"ש להלן נה'). ועי' פלתי סי' ל' דלשמואל ס"ל טריפה חיה, וע"ע שם מו' ח' דלכא' בצבורות ב: מבואר דלרבנן דקי"ל כוותיהו טריפה חיה, עי"ש מה שדוחק בזה [ובצידה לדרך מאמר ב' כלל א' פ"ב כ' דמן המציאות נר' כמ"ד טריפה חיה], ועי' שו"ת ריב"ש חנו' כי שמואל אמר דתשמיש בחדש ח' יפה וחכמים בטבע אמרו היפך דיותר יש להאמין שמואל שהיה בקי ברפואות ורופא כמ"ש בגמ'.

ולשון שאין כמוה חיה גם מתפרש שהדומין לה אינם חיות, והמזופת המוחלט בזה שהנה אין שום חולק ומתווכח שודאי יש מכות שהם קרובים להמית ומצויים מאד שימיתו אבל אינם מוחלטים, שחלו איך יתפתחו, וא"כ פשוט שהמכות האלו המה בכלל הטרפות דאין שום סבא שנחירס בגלל שאולי יוכלו פעמים לחיות דס"ס הם טריפה, וכי למ"ד טריפה חיה נוספו עוד מינים רבים של חולי שלמ"ד אינה חיה אינם בכלל, אלא פשוט שגם המינים האלו לכ"ע בכלל, רק נחלקו אם יסוד הטרפה היא מיתה.

וגם לכל הפרושים כן הוא ברשב"א ביתר שחיה, וע"כ צריכין לסבא זו. והחזו"א בס' יד' כ' "כל טריפה חיה עלה אסורא מלכד ששנאוי בשר החולה באחת מן הטרפות חסרה חורה זה החי באסור מוחלט וזאת מחלתה ואילו היה האסור רק ששנאוי כו' החולי של טרפות היה הדין נותן שאם נתרפאה שריא והרי ולד טריפה אסור אף שאין צולד חולי הטרפות". והנה קיימא לן טריפה שנתעברה הולד כשר, נחעברה וטרפה הולד פסול, והטעם הוא שהטרפת הולד ענינה שאין שייך לקבוע דין לאם ולא לעוברת, וכל זה בשעת קביעה, ואין לפרש הטעם שמעשה התחדשות הטרפה הוא המסכן, שאינו סבא כלל בדברי הרפואה, וכן עי' חזו"א יו"ד יד' ב' דטריפה שעתרה וטרפה בעוד טריפה העובר מותר והענין כמ"ל.

ועי' ברכה הוצא זבחין קטן. בזה דטריפה אינה חיה ל"ל צע"ז ו. קרא דטריפה לא חכנס לחיבה, הא היו שם יותר מיב' חודש והא מתה ומה ענין זה, אבל צ"ע דנה לא ידע הזמן שהיו ולכה הורה ה' שלא יביא טריפה.

ומר"מ פ"י מאי"צ הי"א דאיק הכ"מ דטריפה חיה ואלו בפ"א משחיטה ה"א משמע דאינה חיה, ותי' הב"ס סי' קלד' דשאני אדם מצהמה דא"ל מולא, והק' הערל"ג דהר"מ גרושין פ"ג ה"טו' כ' דמן הארבעה ולמעלה היו טריפה בחדש וא"כ מדמי

לעשותה בדרך מיוחדת ולא ידעו החכמים הסוד רק אומני אלכסגדריה עשו דומה להם, וכן בבית גרמו היה להם סוד בקבלה בענין לחם הפנים ולא ידעוהו החכמים ורק אומני אלכסגדריה עשו בדומה להם, וכן בעניני רופאים ורפואות שהיה חכמה גדולה והיא חכמת ידיעת טבע הגוף נראה בש"ס שהיו משתמשים ברפואים, ואמרו שמואל ירחיקא אס"י דרבי הוה וודאי לא מגדולתו על רבי וכן כאלו, ועי' במנחות פ' הקומץ שאל פלימו לרבי מי ש"ל ב' ראשים באיזה מהם מניח תפילין א"ל רבי או עמוד וא' בגלות או קבל עליך להיות בחרם דאחורי קמחייבת דסבר שלא יוכל להיות כן, ובהורן כך בא א"ל רבי טלד לי בן ש"ל ב' ראשים, ועי' פרק הרואה דאביי ורבא היו הולכים לבר הדא שהיה בקי בחכמת פתרון תלומות, ועי' פסחים ד' שנחנכו חכמים עם חכמי אומות העולם בעניני הטבע ונחנכו חכמי העולם ואמרו נראין דבריהם מדברינו, ועי' שו"ת מהר"ם אלשקאר ז' כי כל המפרשים הגאונים והראשונים לקחו דבריהם כפשוטו, וכמ"ס הרמב"ם במו"ג ח"ב פ"ח מה שנתנו חכמי אומות העולם לחכמינו כי הענינים העיוניים דיבר בהם כפי מה שהביא עליהם העיון ובה"ג פ"ד כ': ולא חבקש ממני שיסכים כל מה שזכרוהו מענין התכונה למה שהענין נמצא כי החכמות הלמודיות בזמנם היו חסרות ולא דברו בהן על דרך הקבלה מן הנביאים אבל מאשר הם חכמי דורות בענינים ההם או מאשר שמעו מחכמי הדורות כו', ור"א בן הרמב"ם כתב במאמר ההגדות: ולפי הקדמה זו לא נחתיב מפני גדול מעלת חכמי התלמוד ותכונתם לשלמות שנטען להם ונעמיד דעתם בכל אמריהם ברפואות ובחכמת הטבע ובתכונה כו', ועל ענין זה שאמרו נראין כו' נמצא מחלוקות גם בד"ר ו' ח' ומסיים א"ר שמעון בר יוחאי אין אנו יודעין אם פורחין הם באיר ואם שפין ברקיע ואם מהלכין כדרסם הדבר קשה מאד וא"ל לבריות לעמוד עליו עכ"ל רשב"י, ובענין זמני העבור עי' ב"ר כ' ד' שר"ג שאלוהו כמה עבד הנחש ולא ידע נחכרכמו פניו עד שפגש לר' יהושע וא"ל כמה זמנו, ועי' בכורות מה: בתלמודי ר' ישמעאל שרצו לידע טבע האיברים שלקו אשה אחת ממה לבדוק טבעי גופה ואבריה, ועי' בתוס' פ"ק דתענית הביא ירושלמי כי שמואל היה קורא ספרי אנטגוניות, ועי' סוף שבת נראה כי החכמים כגון שמואל ור"ע לא ידעו מה שידעו החכמים בכוכבים, ועי' טור נב. שה' ספק בהכרת מיני עצמות ובררו חז"ל בזה אצל תודוס הרופא וכ' רש"י: "תודוס הרופא שהיה בקי ומומחה" ועמוד"ה טעמא, ובסנהדרין לג. מעשה צפרה שניטלה האם שלה והאכילה ר"ט לכלבים (דסבר נטרפה) וחכמים ציננה החיריה שאמר תודוס הרופא אין פרה וחיריה יולאה מאלכסגדריה של מזרים אא"כ חותכין האם שלה, ומבואר דר"ט רצה להטריפה עד שראו חכמים שאמר תודוס דהיא כשרה, ובחולין עו. אבעי להן כו' א"ר יהודה א"ר רב דבר זה שאלתי לחכמים ולרופאים ואמרו כן, ובתוספתא נדה ד' א' מעשה באשה שהיתה מפלת כו' והלך ר' גדון ושאל לחכמים ושלחו חכמים וקראו לרופאים ואמרו מכה יש לה מבפנים לפיכך מפלת כו'. וכן שם עוד מעשה כזה, ועי' בזהר וירא נט: ר' אבא למד בספרין דחמחא מאינון בני קדם עובדין ופולחין לכבדיא ומולי, ובחולין נו. אמר חזקיה אין ריאה לעוף אמרי במערבא משמ"י דריב"ת מדבריו של צריבי ניכר שאינו בקי בתרגומין, פרש"י צריבי חזקיה שה' גדול בדורו אינו בקי כו' אינו רגיל לאכול תרגומים לפיכך לא ידע אם י"ל ריאה ול' בדיחו' היא, ויחירה מזו אמרו חולין נו: רשב"ת עסקן בדברים ה' שפרס גלימתו על קן נמלים וכו' כל המעשה איך נוכח שאין להם שומר או מושל כמו שאמר שלמה, ופרשו התוס' שצא לברר הדבר, ועי' שם נט. ההוא בר טביא דמפסקן כרעי' סבר רב לאכשורי א"ל שמואל יחוש לניקור בדק והכי הוה א"ל רב לשמואל כל ר' לא אים לך, ובחולין נג. א"ר יוחנן לא טבחא אלא ולא בר טבחא (ומבואר שם שר"ל שאינו יודע מציאות באברי הבהמה מטעם זה), ועי' ברכות נו: א"ל ריש גלותא לרבנן אע"ג דרבנן קשישי אחון פרסאי צררי סעודה בקיאי מנייכו. ובהשו' ר"ד פרידמן מקרלין המבואר בשו"ת קו' המנייה: "במה שאומרים דברכי הרפואה להזהר בזה שיש בו סכנה זה יכול להשתנות עם העת וכו' וכן יכול

להיות שבימיהם לא נודע הרפואה לזה ועתה בהמשך הזמן נודע אזה רפואה לזה כיון שלא אמרו דבריהם בתורת הלל"מ רק בתורה ידיעתם בדרכי הרפואה ויכול להיות שהרבה דברים למדו מחכמי הרופאים כמו ר"י ברפואתו בחולי נפידתא שלמדה מהמטרוניתא ועכ"ז חילל שבת ברפואה זו (עי' כה') וכנראה חילל שבת ברפואה זו אף באיסור תורה וכן כמה רפואות שלמדו מהאי טייעא וכדומה", ע"ש דמה שקבלו בהלכה מסיני אין מתחשבין בדעת חכמי זמננו, ומה שלמדו מחכמים אחרים או לפי זמנם, יכול להיות לפי הענין. ועי' מנחות כט. ג' דברים היו קשים למשה עד שהראה לו הקב"ה באצבע כו' ושרצים פרש"י לא היה מכיר אזה טמא ואזה טהור הלכות שחיטה פרש"י לא היה מבין מהיכן היא מוגרמת, וכן בחולין ס. מכאן תשובה לאומרי' אין תורה מן השמים וכי משה קניג או בליסטרי היה כו' אלמא זה ראי' דתורה מן השמים ממש, ועי' חשו' ה"פ בענין אס מותר ללמוד חכמה טבע מספרים חילוניים כ' א"ג למוד הטבע של המומין בגמ' פרטים על זה נסמך בחכמת הרפואה, וכחכ רמח"ל במאמר הגדות: וישתמשו מן הלמודיים שהיו מלמדים בדורות ההם אגשי החכמה והטבעות והתכונה כו' עי"ש, וכ"כ רב שריא גאון בתשובה הנד' באזה"ג: רבנן לאו אסותא אינון ומלין בעלמא דחזו בזמניהון וכחד מן קייריא אמרון ולאו דברי מלוא אינון והיכן אגמרו יתן ואמרו לנא אבות וסבי דילנא, עכ"ל, ועי' בשו"ת רדב"ז מכתב יד חלק ח' סימן קנ"א: "ועל כרחק למד חכמה הטבע שאי אפשר להיות רופא אם לא ידע זאת החכמה ורב פפא גם כן כו'", וידועים ד' ש' א' בפחד יצחק ערך יתידה האסורה "לאו כל מקום דאחמר בגמרא מפי הקבלה הם אלא דחכמי ישראל דברו גם הם דברים מפי השכל והחקירה העיונית ולא מפי הקבלה" וזכ"פ פדר"א פכ"ג ע"מ שאמרו של"ה מיני עופות יש ואף שנמצאו האידנא יותר הרבה שמא בזמן חז"ל עדיין לא נמצאו כו', ולפ"ז הכונה שלה מינים ידועים, ועי' תענית ט: פלוג' מהיכן יורד הגשם וכ' מהרש"א דבר זה תלוי בחקירת הטבעים לפי הפילוסופים כו', ועי' מ"מ פ"ט משחיטה ה"ו "מחלוקת זה (דבר ור' ינאי ור' יוחנן) אינו תלוי בצקיאות ולא במשנה ולא צברייתא אלא חלקן בחכמת הטבע כו' אבל היה מקובל בידם כפי חכמת הטבע כו' ולפי שלא בא בפרוש.. נחלקו בו האמוראים כ"א גזר לפי חכמתו וידיעתו בטבע שסובר כפי בקיאותו בטבע נמצא עתה שכל מחלוקתם תליה בטבע כו' ראה רבינו לחוש לתומרות כולם שמא א' מהם בקי מחברו בחכמת הטבע." וביד יהודה ה' טריפות בסי' מ' עמ"ש השו"ע דהלך י"ל ג' חללים והוא מרשב"א: חפשי בספרי הטבעים מחכמי ישראל וראיתי שכולם לא הביאו אלא שני חללים ללב בשבילי אמונה ובספר הצרית כו' ומה שהאריך בזה הב"א הם דברים שאין להם שחר ותלוי בראיית העין ובעזה"י גם לא טע עינינו מראות, ונמצא כזה דבאזה דברים לא היו בקיאיין היטב כמס"ל בסי' לב' וכן בסי' נו' וכיו"ב מצינו לאדונינו הרשב"א ז"ל כמו שגר' מדבריו בתשובה גבי נקב שמלא בהבני מעים וכן מ"ש בתוה"צ גבי כבד וכן בסי' פו' גבי צינים ובעלי השו"ע הלכו אחריו ואין זה שום פתיחות כבוד להם בזה כמ"ש כבר דמצינו כן גם בגמ' דאמרו צריבי לא היה בקי בתרגומים, ועי' בחי' חת"ס מדה יח' "מהו פרוחדור וחדר וגו' וקרקע ועליה אחרי החקירה מפי ספרים וסופרים חכמי הניתוח א"ל לנו להכחיש שאינו כפרש"י ותוס' וליזר המהר"ם לובלין כו' ותמצא הניזר הנכון בספר מעשי טוביה כו' לכן לא הטרחתו כלל בצבור דברי רש"י ותו' בשמעתי' כי א"ל להולמן לפי המציאות האמתי ואחרי דע לך". [ועי' ב"ק ק. דר"ל לא היה בקי בטוב מוטבעות, ולגמ' היה פשוט דר' חייא בקי, ועי' רשב"א דתמה מנא להו].

[ב] ספק דרוסה: ר"מ פ"ה משחיטה ה"ג אע"פ שכולן הל"מ הואיל ואין לך בפרוש בתורה אלא דרוסה החמירו בה וכל ספק שיתחפק בדרוסה אסור ושאר ז' מיני טרפות יש בהם ספקות מותרין כמו שיתבאר, וכ' ב"י דלא מנא ספק מותר אלא בפ"ע ה"ו [שכ' הר"מ הוא ספק וייראה לי שהוא מותר] זה מטעם ס"ס, והנה בכ"מ שם נר' כמסתפק אם הוא באמת מטעם ס"ס, ובאמת אין לו הכרע כ"כ שהוא ס"ס כמו שיר' המעי"ש, אבל באמת